

HEILSA

Er ovurviðkvæmi arvaligt?

Ovurviðkvæmi er ein støða sum kemst av hypersensitiviteti, sum tað verður rópt á donskum og sum eisini merkir ovurviðkvæmi. Hypersensitivitetur viðførir eina óvanliga reaktión frá immunverjuni í kroppinum. Ovurviðkvæmi er best kent millum børn og ung. Besta viðgerðin er at umgangast tað sum ger, at kroppurin gerst fongdur. Ovurviðkvæmi er oftast arvaligt, og uppi í ovurviðkvæmi hongur vanliga astma, hoyfepur og barnaeksem. Eru foreldur tíni fongd við ovurviðkvæmi, økist móguleikin fyri, at tú eisini gerst ovurviðkvæmur. Men, tað eru eisini børn, ung og vaksin, sum gerast ovurviðkvom, tó at eingin annar í familjuni hevur henda trupulleika.

Kelda: Sundhed.dk

Alt fleiri børn og ung gerast ovurviðkvom

Ovurviðkvæmi millum børn er veksandi, men sum foreldur er tað nógv, tú kanst gera fyri at umgangast, at títt barn yvirhøvur mennir plágandi eksem. Ráðini eru greið: Útset ikki barnið fyri evnum, ið kunnu elva til ovurviðkvæmi

Vilmund Jacobsen

25 prosent av børnum og ungum í aldrinum 1-17 ár, sum hava eksem, liva við tí, sum danir rópa »kontakt-allergi«.

Tað vísir ein kanning, sum læknin og ph.d. lesandi, Anne Birgitte Simonsen, stendur aftanfyri.

"Kontakt-allergi" merkir, at børn og ung koma í samband við evni, tey ikki tola og tiskil ikki burdu komið í samband við.

Hetta er ikki bara synd fyri børnini, sum klóra og rusla sær. Hetta merkir eisini, at børn og ung restina av lívinum noyðast at hugsa um, hvørji evni tey hava rundan um seg.

– Ert tú fyrst vorðin ovurviðkvæmur yvirfyri einum evni, verður tú gjarna ovurviðkvæmur fyri evninum alt lívið. Virknaðurin kann tó vikna, sum tíðin gongur, um tú umgongst samband við evnið, ið elvir til trupulleikarnar, sigur Anne Birgitte, sum starvast á Universitetssjúkrahúsinum í Árhuus.

Hon heldur, at tað kanska ljóðar lætt at umgangast eitt evni, tú ikki tolar, men hetta kann vera serstakliga trupult.

– Vandin er, at tú kanst gerast fongdur við kroniskum ella afturvendandi útbrotum við eksem. Tí er

– Sjálvt tey yngstu børnini - heilt niður í eitt til fyra ár - kunnu fáa kontakt-allergi orsakað av evnum, tey verða útsett fyri, sigur danskur læknin og granskarin

Kanningin, sum Anne Birgitte Simonsen stendur aftanfyri, fór fram árinum 2003 til 2011 og fevndi um tilsamans 2.594 børn og ung í aldrinum 1-17 ár

umráðandi, at foreldur ikki útseta børn fyri kemisk evni.

Øktur tittleiki

Kanningin, sum Anne Birgitte Simonsen stendur aftanfyri, fór fram árinum 2003 til 2011 og fevndi um tilsamans 2.594 børn og ung í aldrinum 1-17 ár. Endamálið við kanningini var at staðfesta tittleikan av "kontakt-allergi" millum børn og ung við eksemi. Úrslitini vístu, at tað, sum oftast útloysir eina allergiska reaktión millum børn, eru frumevnini nikkul og kobolt og parfuma og svarta litevnið, PPD.

Alt bendir á, at tittleikin við ovurviðkvæmi millum børn og ung er nógv øktur seinastu 30 árinum. Orsøkin er, sigur læknin og

granskarin, at nógv børn gerast ovurviðkvom, tí tey verða útsett fyri fleiri kemisk evni í dag enn áður. Ein onnur orsøk kann vera, at fólk eru vorðin meira varug við trupulleikan, og tí verða fleiri børn og ung kannað fyri ovurviðkvæmi. – Fyri 30 árum síðan varð ikki hildið, at børn kunnu fáa kontakt-allergi, og tí vórðu nógv færri børn kannað tá enn í dag, sigur Anne Birgitte.

At vera varin

Læknin og granskarin vísir á, at sjálvt tey yngstu børnini - heilt niður í eitt til fyra ár - kunnu fáa kontakt-allergi orsakað av evnum, tey verða útsett fyri.

– Í høvuðsheitum snúgva hesi evni seg um nikkul, krom, kobolt,

ymiskar pottar til blómur og ymisk haldevni. Millum børn úr fimm árum og eldri er orsøkin til kontakt-allergi oftast nikkul, krom, kobolt, parfuma og litevnið PPD.

Hon heldur onga orsøk vera til, at børn brúka fríðkanarevni ella kosmetik, ei heldur parfuma ella vørur við anga. Varsemi eigur eisini at vera víst við vørur, sum innihalda oljur við anga, tá hesar eisini kunnu elva til ovurviðkvæmi.

Anne Birgitte leggur dent á, at tað serliga er eitt haldevni, sum børnini helst skulu stýrast uttan um, sum hon tekur til. Tað er evnið »methylishiothiazolinone«. Orðið er ikki at finna í føroyskum orðabókum, men evnið finst í kosmetikki, eitt nú í ymiskum smyrsl,

hárvaski, sápu og í vætulappum til røkt av smáum børnum. Hetta evnið hevur seinnu árinum verið orsøk til tyngjandi tilburðir av eksem millum smábørn og vaksin.

– Onnur evni, sum fáa ávaringarklokkur at ringja millum granskarar, eru litir, gjarna svartir ella reyðbrúnir, sum innihalda evnið PPD, ið kann vera orsøkin til sera álvarsamar tilburðir av ovurviðkvæmi. Ráðini eru eisini ikki at lata børnini fáa sær tatoveringar í útlandinum, tí tað kann fáa stórar avleiðingar fyri tey, um tað vísir seg, at evnið PPD førir til ovurviðkvæmi, sigur læknin og ph.d. lesandi, Anne Birgitte Simonsen.

Kelda: www.helse.dk